

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“. — Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Nepremična veličina.

Glavni steber germanizovanja mej kranjskim učiteljstvom je c. kr. deželni šolski nadzornik g. R. Pirker. Najbližji njegovi drugovi na šolskem polju so nekateri c. kr. okrajni šolski nadzorniki, ki skrbé, da se nemškutarija in izdajsko sikofanstvo ne izgubi mej učiteljstvom onih šolskih okrajev, kjer ti možje gospodujejo.

Ker je politika zdanje avstrijske vlade vse premalo odločna, se nemškutariji le počasi tla izpodmikajo in dunajsko časopistvo utrjuje kratkovidne ljudi v bedastej veri, da more v Avstriji jedino le ustavoverstvo vladati.

V prvi hip, ko je avstrijski državni zbor zmenil svojo večino ter se je pričakovalo, da bode smel tudi avstrijski Slovan prosteje dihati, preplašila se je bila nemškutarska svojata, zlasti pa ona mej kranjskim učiteljstvom, pričeniši pri g. R. Pirkerju. Saj se je tudi lahko; katera pravična vlada bi li ponujala brezznačajnim kruhoborcem toliko Iškarijotovih srebrnjakov? „Wir werden winklerisch gesinnt sein müssen“, dejal je lani g. c. kr. deželni šolski nadzornik in letos je menil ta gospod (ker mu vlada še nij odločno na prste stopila), da sme po svojej starej navadi neomejeno agitovati mej ljubljanskimi ljudskimi učitelji, da bi volili ustavoverne odbornike v mestni zbor ljubljanski. Da, še celo o času pouka je ta gospod motil svoje podanike s svojim agitatorskim poslom ter jim zabičeval, da morajo „po šoli“ glasovati za vladi sovražne mestne zastopnike. Res so bili v drugem volilnem razredu z malo večino izvoljeni ustavaški zastopniki v mestni zbor ljubljanski; a sam g. Pirker je dobil pri tej volitvi najmenj glasov, kar je čisto jasen dokaz, koliko ljubezni ima ta zagrizenec mej učiteljstvom in prebivalstvom ljubljanskim; le volilna disciplina nasprotne nam stranke mu je priborila začasni sedež v ljubljanskem mestnem starešinstvu.

Nij še pozabljeno, kar je c. kr. deželni šolski nazornik g. R. Pirker počenjal na moškem učiteljski meseca julija 1878. leta pred učiteljskimi kandidati, ko so dovršili maturo. Zbranim abiturijentom je ta mož zabičeval, da jih komisija, ki jim je pripoznala sposobnost ljudskih učiteljev, ne pošilja mej ljudstvo kot ljudske proroke (volksprofeten), ampak kot zveste sinove ustavoverstva, ki morajo delovati mej ljudstvom, da se tudi mej njim ukorenini ustavoverstvo. Končno je učiteljskim kandidatom še prav močno zahreščal, da se bode vsako ustavoverstvo nasprotno ravnanje ostro kaznovalo. Tako je ta gospod pričel z novimi učitelji sistematično demoralizovanje, ko še nobeden izmed njih službe nij imel; nemštvo naj bi bilo vodilo bodočim učiteljem.

Pred nekaterimi dnevi sta se pogovarjala neki profesor ljubljanskih srednjih šol in neka gospa o kranjskem šolstvu v obče. Končno pravi gospa, da bode kmalu odzvonilo g. Pirkerju in njegovim drugovom.

Kaj mislite! Pirker, ta mož s tako odličnimi vednostmi („der mann von so gediegenen kenntnissen“), „Pirker pojde?“ kričal je profesor. „I kaj pa tako trdno drži tega moža na njegovem nadzorniškem stolu?“ vpraša gospa. „Zakon je, ki ga drži, in prej bode Winkler padel nego Pirker“ odgovori z „nemško“ navdušenostjo gospod profesor. Gospa, ki pozna Pirkerjevo učenost in metodo njegovega nadziranja, je mislila, da se gospod profesor norčuje, zlasti ker né vedela, da je gospod profesor sam zaljubljen v nemškutarijo. Pa zvedela je takoj, da je mož vse v resnici tako mislil, kakor je govoril. Vprašala ga je še, kaj li misli o okrajnem šolskem nadzorniku g. Zimi. Nekako odkritosrčno jej reče: „Zima je pa — — — ničla,“) a Pirkerjeva desna roka“. Mislila je gospa še vprašati, kdo li more biti Pirkerju leva roka, ako mu je uže desna — — — ničla v podobi šolskega nadzornika za kamniški šolski okraj, pa jo je zmotil nekdo, prišedši k g. profesorju, ki se je mora! potem od nje posloviti. Gospod Janez Sima (prej Zima) naj se torej sam gospodu profesorju, s katerim sta jednaci misli v politiki, zahvali za laskavi priklon.

Zdaj vsaj vemo, kako je ravnati uradnikom v njihovem poslovanju, da jih bode branil zakon in da bodo stali tako trdno, da bodo morali umikati se jim deželni predsedniki in namestniki, za katere se takemu mogotcu, kakor je g. Pirker, itak nij treba zmeniti! Kajti tist profesor ljubljanskih srednjih šol, o katerem pripovedujem, je mej drugim tudi dejal, da učiteljem nič ne pomaga pritoževati se makar pri deželnem predsedniku samem, kadar se jim krivica godi, ker le to obvelja, kar hoče, liberalni gospod nadzornik!!

Skrajni čas je, da visoka vlada iztrebi vse sebi nasprotujoče elemente mej šolskimi nadzorniki in kranjskemu šolstvu postavi take nadzornike, ki bodo v lepej slogi in kolegijalnosti delali s svojimi učitelji. Najprej pa treba streti glavo, ki je nemir, nezaupnost in licemerstvo zasejala mej kranjske učitelje, kateri ne verujejo jeden drugemu, ker se bojé ovadbe. Žalostne prikazni, a žalibog resnične! Naj jim visoka vlada naredi konec, naj reši kranjsko šolstvo za vselej gospoda Pirkerja!

*) G. profesor ljubljanskih srednjih šol se je poslužil druge besede, katere pa nečem ponavljati, akopram vem, da taista po odločilu najvišjega sodišča ne stvari žaljenja časti, nego le ostro kritiko izraža.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 6. septembra.

Doba, ko se bodo sešli vsi deželni zbori in pričeli zopet svoje delovanje v blagor dežele, tu bolj tam menj; listi izražajo, naj bi se povsod vršile obravnave kolikor mogoče mirno in poslanci da naj bi obračali vso svojo pozornost le na stvar in opustili politične prepire, osobito v onih deželah, kjer bivata dve narodnosti. To bi bilo po vsem prav pametno in hasnovito za deželo, osobito za našo, saj vemo, kako potrebuje dežela naša mir, kako hrepeni po povzdigi kmetijstva in obrta. A nemški liberalni listi so tudi pri tej priliki zopet tako ljubeznjivi, da dolžijo Taaffejevo vlado, da je ona prouzročila mej narodnostmi prepir, pod prejšnjo vlado ustavoverno pa da je bil mir. Kako so vender čudni ti ustavoverni gospodje. Res, pod prejšnjo vlado ustavoverno je bil mir, a kakov mir? Kdo se je smel pod temi policaji ganiti? Živo nam je v spominu, kako so naše sinove, jedino le za to, ker nijso hoteli, nijso mogli postati izdajice na lastnem svojem rodu, jedino zato so jih prestavljali v najbolj oddaljene dežele, kjer so hirali, umirali. To je bila zasluga ustavoverne stranke. Bil je mir, kakor mej ptiči, ko se nad njimi vozi v zraku krvičelna kanja. Bil je mir mej ljudstvom, ker se je balo davkarije, da je ne zarubi, saj je dobro vedelo, da se bode to takoj zgodilo, če se le gane, — visokorodne gospode velike posestnike pa so pardonirali. Ljudstvo je trpelo, delalo, se potilo in — dajalo davke, obile davke, kateri so ga skoro uničili. Kdo pa se je menil, da bi se zboljšalo kmetijstvo, obrt? Ustavoverci nakladali so vedno večje davke, tirali kmetijstvo in obrt — državo v propad. Zdaj pa ko je nastopila bolj pravična vlada, čujejo se glasovi proseči pomoči jednakopravnosti, povzdige kmetijstva in obrta. To nijso nemiri, to so le proseči glasovi kmetov po pomoči, po rešitvi iz brezdnja, kamer jih je pahnila vlada ustavoverna. In mi se trdno nadejamo, da nam bode vlada Taaffejeva povzdignila kmetijstvo, obrt, izvela pri nas princip enakopravnosti in dala nam svobodo.

V „Nordd. Allg. Ztg.“ stoji članek, ki govori o programu Taaffejevem. V prvej vrsti, pravi ta list, bode vlada skušala izpeljati vprašanje o upravnej reformi. Ministerstvo bode skušalo to vprašanje ugodno rešiti ne meneč se za razne predsodke. Druga naloga, ki si jo je postavilo ministerstvo je reorganizacija železnic. Na tem polju je jako slabo gospodarila ustavoverna vlada. Dalje bode vlada skušala vravnati obrtnijstvo. Vlada si bode prizadevala, da v prihodnjem zasedanju spravi novi obrtni zakon v življenje. Največjo pozornost pa obrača vlada razmeram v kmetijstvu, ker je prepričana, da se je ravno tu do zdaj največ grešilo. Podpiranje in pomnožitev kmetijskih šol je daljna naloga vladina. Pri tem, pravi ta list, podpirala bode gotovo po vsej moči vlado desnica, naopak pa se njima nadejati podpore od liberalcev. Potem slika „Nordd. Allg. Ztg.“ naše ustavoverce, njih veterinjaštvo, politično ne-

zmožnost, nespravljalivost, kajti njih deviza je: „Najprej vladarstvo, potem sprava!“

Oficijozni listi pripovedajo, da se bode deželni namestnikom v **Gorenjej Avstriji** imenoval baron Weber. Imenovanje se bode baje takoj izvršilo, ko se vrne cesar iz Ogrske, kjer je navzočen pri tamošnjih manevrih.

Gori v **Čehih** se je pred kratkim zgodilo nekaj jednacega, kar se je pri nas uže večkrat, a vendar je drugače izteklo se. Neka stranka imela je nesrečno misel, da je vložila pri sodniji v svojem materinem jeziku pisan **priziv** proti rabsodbi. Pravični ta okrajni sodnik pa v svojej gorečnosti za nemški jezik nij hotel sprejeti te vloge, ker nij bila pisana nemški. Nadsodnija v Pragi pa je pokarala, ostro pokarala sodnika zavoljo tega njegovega ravnanja, ker je hotel stranki pravico jemati. Tako je bilo pošteno od nadsodnije — in pri nas? Vi se smejete g. Ogrinec? Čudno je res pri nas v Avstriji; naposled se morda celo zgodi, da sodniki ne bodo več hoteli s strankami govoriti, kar onemu bodo dali pravo, ki zna nemški, kmet slovenski pa bode kriv. Kdo vé, kaj pride še vse na misel ekselenci pl. Waserju. Čudno se interpretira pri nas občni sodnijski red. In kdo naj bi še zaupal pravičnemu sodniku, če ga ne umeje, če ne sme krivice, ki se mu godi, tožiti mu v svojem jeziku.

Hrvatski sabor bode sklican v 27. dan t. m. Za volitve, ki se bodo vršile 13. do 17. t. m., se povsod neprestano agitira, osobito vladni kandidatje se vsiljujejo na vse mogoče načine. Ban Pejačević kandidira v III. volilnem okraji v Zagrebu.

Vnanje države.

V **Bolgariji** postalo je nekaj bolj mirno; prepir mej strankami se je polegel. Vladni organi vporablajo čas prostosti v to, da pišejo mirne in stvarne članke o organizaciji dežele ali pa razpravljajo vprašanja, ki splošno zanimajo. Opozicija tudi zdaj miruje, nekaj pač zato, ker nij še organizirana, nekoliko pa tudi zato, ker čaka, kako bode vlada izvela svoj program in izpolnila obljube, ki jih je dajala.

Dopisi.

Z Notranjskega 4. septembra. [Izv. dop.] (V Vipavo k narodnej slavnosti!) Ravno zdaj prejeli smo vabilo in program za veliko slavnost, katero napravijo vipavski rodoljubi v prid „Jurčičevej ustanovi“ dne 8. septembra. No, veste kaj? Odkritosrečno povem, da me je program iznenadil: to je velikansk obseg, tako mikalno izbran; iz njega ti veje prava čista umetelnost, katera se le redko porodi na deželi! Koga bi torej, ki količkaj ljubi domačo umetelnost, ki spoštuje domačo pesen in domače glase, ne vabil takšen program od daleč in daleč?

Pred malo tedni še zaklical je neki domoljub v tem listu: „živel drugi narodni praznik v prid Jurčičevej ustanovi!“ In zdaj je blaga želja resnica, zatoorej: „živeli osnovatelji temu prazniku, vrli in gibčni Vipavci!“

Ali bere se in uči, da je vera brez dejanj mrtva. To nij vse, da tako kličemo, da želimo srečo in dober uspeh plemenitemu podjetju. Kaj še! Njihovo blago voljo podpremo, njihov trud nekaj olajšamo, da se kolikor mogoče v resnici udeležimo te slavnosti. —

Prepričan sem, da bode bližnji narod z Vipavskega, od Gorice, izpod Nanosa in od drugodi ogromno pritisnil v četrtek v Vipavo. In kaj pa mi oddaljeni gorenji Notranjci? Nij nam treba dosti pomišljati! Nij smo še pozabili in ne moremo pozabiti kako številno prišli so k nam v Logatec veljavni možje iz Vipave in nje rajske okolice; torej bi velevala sama uljudnost na pot! Ali kaj uljudnost?

To je za imovite in zavedne narodnjake kar dolžnost! Skupimo se rodoljubi na „Šmarin dan“ ter hajdimo k dragim sosedom, k našim najbližnjim bratom, pokazimo, da smo res bratje, složni, kadar nas kliče občna narodna blagost! In pri tej priliki bi lahko kakšno rekli in sprožili, pozitivno namreč, o G-jevem klici „Na delo“, kajti Notranjska ima obilo vnetih in praktičnih mož o vsacej stroki narodnega delovanja, da se vendar prestopi jedenkrat v dejanje. Pa tudi druga koristna priložnost se nam ponuja v Vipavi, da si ogledamo lahko kmetijsko šolo na Slapu in nje naprave, in da pripomoremo velikej tomboli, ki jo priredi v prospeh našega kmetijstva taist dan vipavska kmetijska podružnica. No, skoraj preveč lepega in koristnega za jeden dan! Vrh vsega tega pa mešamo lahko sebi prijetno veselje mej prid; lep, lep dan, katerih je tako malo v vsakdanjosti, preživimo lahko mej vrlimi Vipavci! Kaj ne, da se vidimo?! N.—

S Krke 31. avgusta. [Izv. dopis.] Iz našega kraja se malo katerikrat kaj bere v časnikih, kakor da bi bili Bog vedi kako srečni in zadovoljni, ker takrat rad še prijatelj prijatelja pozabi. Pa nij vse tako srečno kakor bi kdo mislil. Uže maja meseca se je v našo faro pritepla huda nalezljiva bolezen, namreč škrlatinka in davica. Obe ob jednom posebno otroke neusmiljeno napadati in moriti; pretekli teden so v jednej hiši trije v dveh dnevih umrli; pa niti odraslim ne prizanaša, posebno ženski spol bolj napada kot moške, prav mnogo jih vidim, da imajo obvezan vrat.

Zdaj je še griža pri več osebah prikazala se in tudi svoje žrtve uže pobrala, ker naglo in hudo napada. Baš ko to pišem, se mi pripoveduje, da 24leten fant je zjutraj še zdrav in vesel šel kosit, ob 8. uri je komaj domov prišel, kar dole in gori ga žene in krč ga vije po trebuhu, da je groza. Dalo se je uže pred 8 dnevi na znanje okrajnemu glavarstvu, pa do zdaj nij bilo še od nikod nobene pomoči. Ko bi pa kaka stara krava naglo poginila, gotovo bi bil precej komisijon, morebiti še iz Ljubljane bi doktor zdravilstva prišel pogledat, ali je bolezen nalezljiva ali ne, za ljudi se pa čisto nič ne stori, da bi se tej morilki v okom prišlo, ker ljudje so revni, nemajo s čim zdravnik plačevati. Moj Bog, saj je vender človek več kot živina, pa se za nas gospodska nič ne zmeni.

Izlet pevskega zbora ljubljanske čitalnice na Bledsko jezero.

Najsijajnejši letošnji izlet čitalničnih pevcev bil je izlet na Bledsko jezero zadnjo nedeljo 4. dan t. m. Akoravno je skoro ves teden po malem deževalo in je marsikateri dvomil, bode-li napovedani izlet zaradi vremena sploh mogoč ali ne, zbralo se je uže ob 1/2 7. uri zjutraj na kolodvoru južne železnice nad 30 pevcev in toliko občinstva, da se je vse trlo. Posebno močno zastopan bil je nežni spol in z veseljem smo opazovali simpatične, radost izrazujoče zale obraze gospodičin, ki so zaradi izleta uže tako hrepenele po lepem vremenu in obupane bile do ranega jutra. Dva dni se je v jedno mér po Ljubljani radovedno povpraševalo, bode-li v nedeljo lepo vreme; znani proroki in stoletna pratika prorokovali so dež, le Pítija je odgovorila: „Lepo bo, lepo, če — dežja ne bo!“ In res, ona se nij zmotila! Uže ob 1/2 6. uri zjutraj priplulo je solnce izza gora in vdahnilo vsem najboljše upanje. Občinstva bilo je toliko, da se je kakih 40 oseb,

ki so plačale za III. razred peljalo v II., da celo v I. razredu, ker je bil III. uže prenapolnjen. Ta promena je posebno pevce zadela. Na kolodvoru Rudolfove železnice videli smo jako zanimljiv, smešen prizor. Ljubosumna gospa je branila soprogu, da bi se brez nje odpeljal v Bled in je okolo kolodvorskega poslopja za njim letala. Možu se posreči, da se skrije v gnječo tam stoječega občinstva in potem v poslednjem trenutku na zadnji voz vlaka skoči. Vse se je smijalo, ko je mož plašno pogledal za svojo ženo in se prepričal, da je — rešen! Žena pa ga zapazi in mu strašno s pestjo žuga, on se pa vesel pelje v veselej družbi proti Vižmarjem. Gosta megla ležala je nad belo Ljubljano, a mi izletaši videli smo uže v Št. Vidu, da se nam nij bati nevarnosti. Zapadno in severno obnebje bilo je jasno ko ribje oko in severni veter podil je vse oblake proti jugu. Pevci zagledavši lepo gorenjsko stran, mogočne sive snežnike — mej njimi velikana, zvestega varuha Slovenstva — v najlepšem svitu jutranje zore, so nehoté zapeli krasni: „Pozdrav Triglavu“ in začelo se je neprestano veselje. Vse je bilo živahno in občudovalo krasno Gorenjsko, podobo raja. Pesen se je vrstila za pesnijo, posebno narodne pesni čule so se z veliko radostjo. Na vsakem kolodvoru Rudolfove železnice pričakovala je nebrojna množica občinstva zabavni vlak. Komaj so pevci zapeli veselo domačo pesen, nastalo je ploskanje in slišali so se burni „živio“. Posebno so se v tem oziru odlikovali v Kranji, v Podnartu in naposled v Lescah. Tu nijso še vsi izstopili — bilo je nad 300 oseb — začelo se je živo pozdravljanje in donelo vse križem potnikom „Dobro došli“, „Živio“ itd. Pevski zbor se vstopi v sredo kolodvora in zapoje svoj veličastni moto: „Za domovje se vzdignimo“ tako precizno, tako mogočno, da je vse strmelo. Po zajutru pri gostoljubnem gospodu Goljaši, ki je pripravil kaj okusen „guljaš“, stopijo pevci v sredi vrta v kolo in čvrsto zapojó pesni: „U boj“ in „Pjesma hrvatskog zaveza!“ Mej petjem prišel je strogi „Tagsbefehl“ in kratek načrt veselice v Bledu. Začetek se je glasil:

„Bratje, mi bodedo stali pevajoč, kakor zid in skala Črna zemlja naj pogrezne tega, kdor odpada!“

Tega povelja so se res vsi držali in bili vedno skupaj, kakor rodbina. Vojaško urejeni korakajo pevci prepevaje raznovrstne popotnice po cesti proti zaželenemu cilju. Pobožna muzika od sv. maše domov gredoč, pozdravlja pevsko krdelo in mu kliče: Živeli! Ob 1/4 11. uri se pri Jeklerji po domače Hudoverniku uže vse občinstva tare. Celó ponosne radovedne Italijanke zapustile so stanovanje in prišle cd oddaljenih jezerskih vil došlim nasproti. Pozdravljanja in odzdravljanja za nas, ki bi uže zopet radi petje slišali, nij konca ni kraja. Cela okolica stoji radovedna pri Jeklerji. Vse potihne in pevci zapoje zaporedoma domače pesni, mej njimi: „Sablja moja damascenka“, „Vidov dan“ in „Triglav“. Po kratkem počitku krene pevski zbor na krasno jezero v uže pripravljeno veliko ladijo brez imena, katero pa precej krsti za „Ljubljano“. Okolo so uže veslale raznovrstne barke in čolni nasproti došle gospode, barke narodnjakov z narodnimi zastavami. Celó jezero je imelo prazničen obraz, — na vilah „Sovan“, „Skale“ in na drugih nam neznanih poslopjih — so plapolale slovenske trobojnice, ladije: „Zlatorog“, „Sokol“, „Zagreb“, „Sava“ i. dr. so bile v polnem lišpu.

(Dalje prih.)

Domače stvari.

— (Konja brez jezika,) o katerem smo poročali ondan, kupil je tukajšnji fижakar g. Turk, dajal mu nekaj dni ječmenovega močnika za lek in hrano s tako srečnim uspehom, da konj zdej uže „omnibus“ vozi in po senu in rezanici sega.

— (Iz toplic.) Obiskavanje toplic in okrevališč v obče uže pojema, kar kaže, da se bližamo jeseni. V Slatini je število letošnjih obiskovalcev do konca m. m. povzdignilo se samo 1996; v Krapinskih toplicah je znašalo do 10. m. m. 1260, v Varaždinskih do 8. m. m. 2926 in pri sv. Radegundi do 22. m. m. 685 oseb.

Razne vesti.

* (Župnika odpeljali) so pred nekaj dnevi iz mesta Imole. Župnik don Virgilio Costa dobil je pred kratkim pismo od tolovajev, v katerem se mu preti, da ga bodo odpeljali, če v določenem času ne položi na natanko znamenovan kraj znatne svote. Don Virgilio pa je menil, da tolovaji ne bodo nasilno postopali proti duhovniku in zato se nij zmenil za to pisanje. Čez nekaj dni pa se je šel zvečer sprehajati v sosednji gozd, iz katerega pa se nij več vrnil. Gotovo so ga tolovaji odpeljali in ga drže pri sebi, ker hoté od njega denarja dobiti.

* (Francoska zbornica poslanecv) šteje 27 žurnalistov, mej temi 24 republikancev in 3 bonapartisti, 39 zdravnikov, ki so z jedno izjemo vsi republikanci, 3 lekarnarja, 7 beležnikov, 7 avoés, 2 katoliška duhovna, jednega protestantskega pastora, 3 izraelite, 7 gimnazijskih profesorjev, 2 uda instituta, 4 financierje, 5 mornarjev, 15 fabrikantov in velikih obrtnikov in čez 100 odvetnikov.

* (Lov na kita.) Ko se je morje odteklo, ostal je kit (velika morska riba) na suhem na otoku Walls. Brez pomoči je ležal tu in si nič nij mogel pomagati. Takoj je prišlo vse prebivalstvo, moški, ženske in otroci z noži, kosami, vilami, da bi ubili to pošast. Ko so menili, da so ga do dobrega pobili, privezali so vrv okolo njega, drugi konec pa okolo čolnov in tako so menili privleči to velikansko ribo na suho; a še nij bilo njih delo končano, kar je jelo morje zopet natakati se, kit pozabil je vse bolečine in rane, odplaval je in seboj potegnil vse čolne. Vlekel jih je daleč v morje in ker so lovci uvideli, da se nij dobro šaliti s to pošastjo, odrezali so vrv in zopet prosto jeli dihati.

Narodno-gospodarske stvari.

Poljedeljske razmere na Kranjskem.

V „Wien. landw. Ztg.“ priobčil E. Kramar.

„Stanje in osoda kmetijstva sta osodi naroda“, pravi Lettegast. Če smo stanje kmetijstva na Kranjskem opazovali vsaj le nekaj let sem, ter naredbam za povzdigo obdelovanja zemlje z nekoliko paznim očesom sledili, trdili bomo po vsej pravici, da je osoda stanje kmetijstva na Kranjskem privela na žalostna pota in če se ne izboljšajo kmalu poljedelske razmere, tudi prihodnosti naroda, ki biva v deželi, nikakor nij zavidati.

Ne moremo trditi, da je poljedelstvo v sosednji Koroški in Štajarski na visokej stopinji, a priznati moramo, da je obdelovanje zemlje tam vsaj nekoliko napredovalo. Uže mali posestnik je jel bolj ali menj umno gospodariti na svojem posestvu, na Kranjskem smo pa še tam, kjer smo bili pred sto leti.

V naslednjih vrsticah se hočemo v prvi vrsti malo ozreti na gospodarstvo malih posestev, katero je na Kranjskem usmiljenja vredno. Ne toliko zaradi tega, ker kmetovalci ne poznajo in tudi ne uporabljajo umetnega gnojila, si ne napravljajo kmetijskih strojev, nijmajo žlahtnih živinskih plemen itd.; vprašajmo se le: Na kako nizkej stopinji mora biti gospodarstvo v deželi, v katerej se zemlja obdeluje splošno le z lesenim, vsem pravilom mehanike in umnega obdelovanja zemlje protivnim plugom,

kateri ne preobrača in ne rahlja, ampak le odrezani, bolje odtrgani, kos zemlje kar v stran potisne? S tem plugom se pa še plitvo in v ozkih ogonih (lehab) orje na tak način, da komaj več ko polovica površne skorje pride pod njega. Razori zavzajajo skoraj četrtino njive: v teh plevel mogočno gospodarji, mej tem, ko na grebenu vsled pomanjkljivega gnojila rastline revno životarijo. Predaleč bi prišli, ko bi hoteli omenjati vse pomanjkljivosti in napake kmetijstva na Kranjskem. To tudi nij danes naša naloga. Prvi korak k boljšemu gospodarstvu je vendar-le umno obdelovanje zemlje; če je poslednje tako zanemarjeno, kakšno je stoprav prvo! Danes hočem v kratkem navesti nekatere vzroke slabega poljedeljstva na Kranjskem. V prvi vrsti moram k tem prišteti slabo gospodarjenje velikih posestnikov. Kranjska velika posestva pa nikakor ne smemo primerjati s českimi, moravskimi itd., ker so zemlja, ozračje, kakor tudi ekonomične razmere vse drugačne. Pa vse jedno bi smeli zahtevati boljšega gospodarstva. Žalibog, vse za napredek kmetijstva vnete velike posestnike bi lahko našli na prste jedne roke. Večinoma se polje velikih posestnikov od onega drugih kmetov ne razloča. Na Kranjskem je tudi mnogo rodbinskih fidej-komisov. Največkrat se pa začasni lastniki ne marajo truditi z gospodarstvom, za to dajejo — to je res najkrajše — svoje posestvo v malih kosih v najem. Se ve da se najemnik potruji kolikor moč izsesati zemljo. V nekaterih slučajih pa tudi res nij mogoče zaradi preveč raztresenih parcel zemljišča obdelovati. Če tedaj veliko posestvo, katero je združeno s kapitalom in razumnostjo, s časom ne napreduje, ali hoče napredovati mali posestnik? Ali hoče kmet, ki dostikrat še brati in pisati ne zna, one izkušnje in novosti umnega kmetijstva praktično izvesti, katere mu znane nijso? Če bi pa tudi imel resno voljo izboljševati svoje gospodarstvo, primanjkuje mu največkrat potrebnih novcev. Poskušnje so res več vredne, kakor študije, pa kaj rade tudi izpodleté; kmet pa ne more in ne sme svojega kapitala na vago devati. Stoprav takrat napravi on kaj novega pri svojem gospodarstvu, če se je o prednostih onega poprej dobro prepričal. Kje pa se hoče prepričati, če veliki posestniki nič bolje ne gospodarijo, kakor on?

Tudi za popotne učitelje je v mnogih krajih Kranjske jako nehvaležen posel. Pri malem posestniku sama beseda, če je še tako prepričevalna, le malo velja: veruje le to, kar vidi. Na kaj hoče tedaj popotni učitelj svoje poslušalce opozarjati, če jim priporoča kako koristno napravo, a v celem okraji nij posestnika, kateri bi bil uže izboljšal svoje posestvo s to napravo?

Na Kranjskem je tudi le malo ónih srednjih nekoliko strokovnjaško izobraženih posestnikov. Iz tega sledi, da se strokovnjaški listi slabo razumevajo, ter da zastoj iščemo pravega navdušenja za kmetijske družbe. Kmetijska družba v Ljubljani ima res po celej deželi svoje podružnice, pa z izjemom novomeške in vipavske spé druge spanje pravičnega. Kmetijskih okrajnih družb nemamo na Kranjskem; morebiti se posreči rodoljubom tako v Postonji ustanoviti.

Gotovo bi bilo velike važnosti, če bi kmetijska družba v Ljubljani pridobila izvrstno teoretično in praktično izobraženega moža, kateri bi podružnice obiskoval, shode skliceval in vodil pogovore o lokalnih kmetijskih zadevah. Tako bi bilo mogoče se prepričati o željah in nazorih vsaj onih kmetovalcev, ki so res vneti za kmetijski napredek in podružnice bi bile res v tesnej zvezi s kmetijsko družbo. Za to bi ne bilo treba nobenega posebnega popotnega učitelja; v drugih deželah opravljajo ta posel navadno tajniki kmetijskih družb. Se ve da tega na Kranjskem ne moremo zahtevati od našega za kmetijstvo velezaslužnega dr. Bleiweisa, duše kmetijske družbe; za to treba mlajše moči. Uzrok pomanjkljivosti kmetijske strokovnjaške izobraženosti pri kranjskih kmetovalcih pa tiči vsekako v pomanjkljivem kmetijskem poduku. Kmetijskih izobraževalnih šol nemamo; tudi bi jih bilo težko ustanoviti. Učitelji se pač na ljubljanskej pripravnici podučujejo v kmetijstvu, pa po učitelji, ki je

morda dober naravoslovec, pa v kmetijstvu le novinec, ki potrebuje sam poduka. Zaradi tega tudi zastoj iščemo pri kranjskih učiteljih pravega zanimanja za obdelovanje zemlje. Nikakor pa nečemo trditi, da bodo potem učitelji zmožni voditi kmetijske izobraževalne šole, če jih podučuje na pripravnici strokovnjak. Strokovnjak bi vendar najprej še obudil pravo zanimanje za kmetijstvo pri svojih učencih; našli bi se gotovo taki, katerim bi bilo materialno kmetisko stanje pri srci, kateri bi se trudili potem svoje znanosti marljivo pomnoževati in širiti.

V velikej vojvodini badenskej, na Virtemberskem in Saksonskem podučujejo v kmetijskih izobraževalnih šolah praktično in teoretično lokalne razmere dobro poznajoči strokovnjaki; vse to na Kranjskem nij mogoče. Na ta način ustanovimo komaj jedno samo šolo. Pomagati si torej drugače ne moremo, kakor da to nalogo ljudskim učiteljem izročimo.

Na Kranjskem imamo sadjerejsko in vinorejsko šolo na Slapu pri Vipavi, podkovsko šolo v Ljubljani; tudi gozdarska šola se je odprla, pa kmalu zopet zaprla. Kranjska se ima v prvi vrsti s poljedelstvom pečati; ne moremo se torej prečuditi, da nikomer nij prišlo na um, najprej ustanoviti kmetijsko šolo. Naj bi se bila namestu gozdarske šole odprla takrat kaka kmetijska šola, naj bi jo bilo leto za letom vsaj 12 do 15 sinov malih posestnikov obiskovalo, koliko primerno strokovnjaško izobraženih malih posestnikov bi bilo uže zdaj na Kranjskem.

Druga nadloga, ki tare kranjskega kmetovalca, je pa pomanjkanje osebnega kredita, kakor tudi dragi hipotekarni kredit, ki izpodjeda kranjsko poljedelstvo.

Sklepaje te vrstice izražam upanje, da se bo kranjski deželni zbor kmalu pozorno obrnil na žalostno stanje našega kmetijstva, da ne bo treba jedenkrat britko priznavati, da je pomoč prepozna. Delaj, dokler je dan, ker pride noč, ko ne more nikdo delati.

Prošnja!

Na sv. Petra cesti št. 24 stanuje čevljar, naroden volilec, ki je uže od meseca aprila sem težko bolán, da si ne more niti krajcarja prislužiti, ima pa pri tem celo kopo majhenih otrok. Vse njegovo pohoštvo so mu uže upniki prodali, da se zdaj nahaja v največjem siromaštvu, ki se le misliti more. Prošijo se torej vsi usmiljeni ljudje, da bi z malim darom priskočili na pomoč temu nesrečniku. Opravišтво „Slov. Nar.“ sprejema mile darove in pové ime tega uboščeka.

Darovali so:

g. dr. V. Zarnik	3 gld. — kr.
g. Josip Regali	1 „ — „

Poslano.

Zahtevanje v naših listih „Slovenskem Narodu“ in „Slovenci“, da bi se meseca septembra tega leta zbrali slovenski rodoljubi v Ljubljani in se posvetovali, kako bi se zdanji stan kmata in obrtnika dejansko izboljšati dal, pozdravili smo podpisani radostnega srca.

Pa kdo bi ne želel tudi tolikanj potrebne ure, v katerej bi bil prvi korak storjen k rešitvi zavidnega in zanemarjenega kmetijskega in rokodelskega stanu!

Naj se vendar jedenkrat prizna, da ravno te dva stana sta glavni steber vsaktere dežele in države in da brez blagostanja teh stanov ne mote biti nobena država srečna.

Tedaj urno na delo, čas hiti in z njim raste tudi revščina očividno. Po potu postave se dozda še marsikaj do zdaj zanemarjenega doseči da.

Vsak rodoljub naj se udeleži tega shoda in zbor naj se posebno ozira poboljšati rokodelski stan, ki je skozi divjo konkurenco, ki mu škoduje in preti od mnogih strani, naj hujši škodovan. Posebno je treba na to delati, da se zdaj obstoječa obrtniška postava prenaredi. O tej stroki je treba poslušati praktične obrtnike; le ti vedo pravo pot, a ne podvzetniki in dobri banketnigovorniki na visokiholah izučeni. Kdor v potu svojega obraza svoj revni kruh je, oni vidi in čuti revščino in bo znal tudi pot, pomagati stanu, kateri je ravno tako dober

del našega naroda, kakor vsak drug stan! Po našem zrelem prevdanku moglo bi se tako-le postopati:

- Shod, ki naj se skliče iz skušenih in neodvisnih mož, voli izmed sebe odbor, kateri ima nalogo vsa druga zborovanja sklicavati.
- K shodu naj ima pristop vsakdo. (V Ljubljani še nimamo statistike, kdo je izobražen in kdo ne.)

Nasvete staviti je vsacemu pripušteno. Krivica goditi se ne sme nobenemu. Za red in drugo se bode uže skrbelo.

Josip Regali,
mestni odbornik,

in 23 gospodarjev, trgovcev in obrtnikov iz Ljubljane in ljubljanske okolice.

Poslano.

Slovenskemu učiteljskemu društvu za koprski okraj:

V drugej polovici meseca oktobra skliče podpisano predsedništvo odborovo sejo, pri kateri se bodo pretresali referati ter določil dnevni red, kraj in čas prihodnjega zborovanja, katero naj bi bilo prve dni meseca novembra.

Prosim, da se tedaj mej počitnicami pošurijo gg. učitelji za referate!

V Dolini, 30. avgusta 1881.

And. Vrtovec,
predsednik.

XV. izkaz o darilih za Jurčičev spomenik.

Do sedaj je bilo nabranega . 1387 gld. 08 kr. jedna srečka ljubljanskega posojila in jeden c. kr. cekin.

Temu so dodali:			
Gulič Franjo v Sežani	5	"	"
Novak I. dekan v Kočevju	2	"	"
Vamberger M. v Karlovcu nabral	100	"	24
Jeršič Janez v Zagrebu	1	"	"
Veršič Anton v Zagrebu	1	"	"
Šusteršič M. v Vidmu	2	"	"
Kuralt Eduard vlastelin in župan v Semiči	10	"	"
Šusteršič Janez v Semiči	1	"	"
Pfefferer v Metliki	2	"	"
Kastrevc " "	1	"	"
Jakopič " "	1	"	"
Lampe " "	1	"	"
Gustin Fran " "	2	"	"
Wacha Fran " "	1	"	"
Leskav " "	1	"	"
Navratil Anton " "	5	"	"
Hranilovič Jovan župnik sv. Nedeljski	1	"	"
Jančar Fran v Podzemeljem	1	"	"
Lukan Rozalija v Št. Vidu pri Zatičini	5	"	"
Hribar Josipina v Podgabru	2	"	"
Urančič Nace v Zagradci	2	"	"
Razpotnik Jakob v Višnji gori	1	"	"
Drčar Martin na Polici	1	"	"
Oblak Lorenc na Krki	1	"	50
Hribar Josip " "	1	"	"
Stepic Anton ml. v Višnji gori	1	"	"
Borštnar Josip " "	1	"	"
Stepic Anton trgovec " "	1	"	"
Zaje Josip v Podgabru	1	"	"
Smolič Fr. " "	—	"	50
Kremžar Ivan " "	—	"	50
Vrbič Nace " "	—	"	50
Zaje Mihael " "	1	"	"
Gonc Ivan " "	—	"	50
Jarm Fran " "	—	"	20
Mali Fran v Zatičini	1	"	"
Kristan Janez " "	1	"	"
Neimenovan iz Žalne " "	—	"	50
" Temenice " "	—	"	30
Zaje Terezija " "	—	"	20

Skupaj . . . 1549 gld. 02 kr. jedna srečka ljubljanskega posojila in jeden c. kr. cekin.

Umrli so v Ljubljani:

3. septembra: Melanija Steska, uradnikove vdove hči, 12 let, Gospodske ulice št. 3, za apopleksijo možganov. — Ivana Smrekar, postrešček hči, 4 leta, Cesarja Jožefa trg št. 2, za škrlatno. — Marija Mlakar, delavčeva hči, 1 leto, Poljska cesta št. 57, za jetiko.

5. septembra: Elizabeta Kavčič, gostija, 80 let, Tržaška cesta št. 29, za jetiko. — Karolina Blagich, gostija, 35 1/2 leta, Krojaške ulice št. 5, za vnetico mreže na rebrih.

V deželnej bolnici:

2. septembra: Jurij Dolar, gostič, 67 let, za srčno napako. — Marija Obrekar, železničnega delavca žena, 43 let, za jetiko.

Loterijne srečke.

V Trstu 3. septembra: 37. 8. 90. 33. 6.
V Lincu 3. septembra: 46. 25. 74. 67. 58.

Izdatelj in urednik Makso Armič.

Dunajska borza 6. septembra

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	76	gld.	65	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77	"	45	"
Zlata renta	93	"	70	"
1860 drž. posojilo	131	"	25	"
Akcije narodne banke	836	"	—	"
Kreditne akcije	351	"	50	"
London	117	"	95	"
Srebro	—	"	—	"
Napol.	9	"	36	"
C. kr. cekini	5	"	59	"
Državne marke	57	"	45	"

Št. 4317.

(484—3)

Sekundarska služba

v deželnej bolnici v Ljubljani z letno plačo 400 gld. in s posebno začasno nagrado 150 gld. za opravljanje sekundarske službe v bolnični podružnici, potem s prostim stanovanjem, svečavo in kurjavo, je izpraznena ter se bode na dobo 2. let oddala, ki se utegne po dveletnem dobrem službovanji potem še za 2 leti podaljšati. — Prošnje za to službo naj se vložé do **dné 24. septembra 1881**

pri vodstvu deželnih dobrodelnih naprav v Ljubljani. —

Prošnjiki imajo dokazati, da so doktorji zdravništva ali da so vsaj uže dovršili zdravniške visoke šole in povedati, če so uže kje službovali. — Na prošajike, kateri so razen nemščine zmožni tudi slovenskega ali katerega drugega slovanskega jezika, se bode posebno oziralo.

Od deželnega odbora kranjskega,
v Ljubljani, 25. avgusta 1881.

Veliki požar v Londonu,

ki je vse fabriške prostore, stroje itd. prve angleške fabriške družbe za izdelovanje stvarij od britanija-srebra popolnem uničil, uzrok je, da se družba razide, ker bi obnovenje velikanske naprave preveč stalo. Zarad hitrejšje likvidacije se bode od danes naprej blago iz jedine izvanjske zaloge na Dunaji za **polovico cene** razpošiljalo.

Samo za **14 mark**, to je komaj za polovico vrednosti, dobi se naslednji izvrstni obojni service od britanija-srebra, ki je preje veljal 30 mark, **ter se jamči, da ostane bel.**

- 6 obojnih nožev z izvrstnimi jeklenimi klinami,
- 6 vilic od pravega brit-srebra,
- 6 mas. žlic od brit-srebra,
- 12 finih žlic od brit-srebra,
- 1 težak zajemalec za juho od brit-srebra,
- 1 mas. zajemalec za mleko od brit-srebra,
- 6 finih cizeliranih tabletov,
- 6 izvrstnih kristalnih podstavkov za nože,
- 6 lepih mas. kozarčkov za jajca,
- 1 izvrsten poprtnjak ali sladkornik,
- 1 fin precejevalnik za čaj,
- 2 krasna salonska namizna svečnika.

54 kom.

Vsi tu navedeni 54 kom. krasni predmetje stojé samo

14 mark.

Naročbe po poštnih nakaznicah ali z vposlanjem vsote izvršuje, dokler je kaj blaga

Britania-Silber-Depôt

C. Langer, Wien,

II., Obere Donaustrasse 77.

Da je blago izredno po ceni ter izvrstno, o tem se vsakdo more prepričati brez stroškov, ker se brez ovir v 10 dneh service nazaj vzame, če se ne dopade, in povzeta svota se takoj nazaj pošlje.

!! Svarilo !!

Za to ceno se več kot 54 komadov **reelnega blaga** ne more dati, zato svetujemo, naj se take sleparske anonce prezirajo, ki se v novejšem času prikazujejo.

(334—13)

Dr. Sprangerjeve

kapljice za želodec,

priporočane od zdravniških avtoritet,

pomagajo takoj, če ima človek krč v želodci, migrēno, feber, ščipanje po trebuhu, zaslinjenje, slabosti, če ga glava boli, če ima krč v pr.ih, mastno zgago. Telo se hitro scisti. V bramorjih razpusti bolezensko tvarino, odvajajoč črve in kislino. Davici in tifusu vzamejo vso zlobnost in vročino, če se zavživajo po 1/2 žličke vsako uro, ter varujejo nalezljivosti. Človeku diši zopet jed, če je imel bel jezik. Naj se poskusi z majhenim ter se prepriča, kako hitro pomaga to zdravilo, katero prodaja lekarnar g. J. Svoboda v Ljubljani, a flacon 30 in 50 kr. av. velj. (247—31)

2000 gld.

lehko na leto zaslužijo **gostilničarji** in **kupčevalci**. Brošurica fabrikacij velja 3 gld.; dobi se po poštnem podvzetju: **F. Schlosser, Trst.** (419—38)

Marijinceljske kapljice za želodec,

nepresežno izvrstno zdravilo zoper vse bolezni v želodci

in nepresežno zoper **ne-slast do jedi, slabi želodec, smrdečo sapo, napihnjenje, kislota podiranje, ščipanje, katar v želodci, zgago, da se ne nareja pesek in pšeno in slez, zoper zlatenico, gnjus in bljuvanje, da glava ne boli** (če izvira bolečina iz želodca), zoper **krč v želodci, preobloženje želodca z jedjo ali pljačo, črve, oper bolezni na vraniol, jetrah in zoper zlato žilo.**

Glavna zaloga:

Lekar C. Brady, Kremsier, Moravsko. Jedna sklenica z navodilom, kako se rabi, stane **35 kr.**

Prave ima samo: V Ljubljani: lekarna Gabriel Piccoli, na dunajski cesti; lekarna Josip Svoboda, na Prešimovem trgu. V Novem mestu: lekarna Dom. Rizzoli; lekarna Jos. Bergmann. V Postojni: Anton Leban. V Gorici: lekarna A. de Gironcoli. V Ajdovščini: lekarna Mich. Guglielmo. Celje: lekar J. Kupferschmied; Kranj: lekar Drag. Šavnik; Kamnik: lekar Josip Močnik.

Svaritev! Ker se v zadnjem času naš izdelek posnemlje in ponareja, zato prosimo, naj se kupuje samo v zgoraj navedenih zalogah in pazi naj se osobito na ta znamenja: Prave Marijinceljske kapljice za želodec morajo imeti v sklenico vtisneno besedo: **Echte Maria-zeller Magentropfen** — Brady & Dostal — Apotheker, sklenica mora biti zapečatena z našim originalnim pečatom, na navodilu za rabo in na zavitku, na katerem je podoba Marijinceljske matere božje, mora biti poleg te podobe utisneno sodnijsko spravljen **varstveno znamenje** in zavoj mora biti zapečaten z našim **varstvenim znamenjem**. Izdelki podobnega ali istega imena, ki nēmajō teh znakov istinitosti, naj se zavržejo kot ponarejeni in prosimo, naj se nam taki slučajji takoj naznajo, da bodo sodnijski kaznovani izdelovalci in prodajalci. (487—2)

Za jesensko in zimsko saisono

dobili smo ravnokar bogato zbirko cene, modne, solidne, to-in inozemske **robe za obleko**, katero najtopleje priporočamo p. n. občinstvu, obetajoč največjo postrežbo in najbolj modno fačono. (503—2)

Predstojništvo „uniji krojačev“.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.